

THE ROLE OF ARAD IN PREPARING THE GREAT UNION FROM THE 1st OF DECEMBER 1918

ROLUL ARADULUI ÎN PREGĂTIREA MARIÍ UNIRI DE LA 1 DECEMBRIE 1918

Eugen GAGEA

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Abstract

Arad had a decisive role in preparing and accomplishing the Great Union from the 1st of December 1918. For a month, in Arad the Romanian National Central Council developed its activity. In Arad there was the headquarters of the Romanian national guards. Here were developed the most important steps for preparing the Great National Gathering from Alba Iulia. Here was also elaborated the bourgeois-democratic revolution of the Transylvanian Romanians for the replacement of the old habits with the new, democratic ones. In Arad the historical decision of union was taken. Arad deserves all the gratitude for the wisdom proven in accomplishing the most important event from the multicultural history of the Romanian people.

Rezumat

Aradul a avut un rol hotărâtor în pregătirea și înfăptuirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. La Arad și-a desfășurat activitatea, timp de o lună Consiliul Național Central Român. La Arad și-a avut sediul comanda gărzilor naționale românești. Aici s-au dezbătut cele mai importante măsuri pregătitoare ale Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia. Aici se realiza revoluția burghezo-democratică a românilor transilvăneni pentru răsturnarea și înlocuirea rânduielilor vechi, cu cele noi, democratice. La Arad s-a realizat hotărârea istorică de unire. Aradului i se cuvine toată prețuirea pentru înțelepciunea dovedită cu prilejul pregătirii și înfăptuirii celui mai însemnat eveniment din istoria multiseculară a poporului român.

Key words: *Arad, preparing the Great Union, national guards, historical decision*

Cuvinte cheie: *Aradul, pregătirea Marii Uniri, gărzi naționale, hotărâre istorică*

Este foarte cunoscută sintagma „Aradul, prima capitală a Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918”, adevăr ce se datorează faptului că la Arad a avut loc pregătirea și desfășurarea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, iar dintre marii corifei ai Unirii, Octavian Goga l-a numit pe Vasile Goldiș „Părinte al Patriei”.

În cadrul Zilelor Academice Arădene, organizate de Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, prin secțiunea de comunicări științifice „România Centenară” consider important să menționez câteva contribuții ale arădenilor în pregătirea și desăvârșirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918.

Principala preocupare a Consiliilor și gărzilor naționale românești din județul Arad, paralel cu activitatea în vederea rezolvării tuturor celorlalte probleme pe care realitățile vremii le impuneau, a fost de la început, și urmărită cu cea mai mare atenție, lupta pentru realizarea Marii Uniri, aspirație justă și vitală a tuturor românilor.

Nici una dintre națiunile asuprite de Imperiul Austro-Ungar, destrămat, nu au acționat atât de ferm pentru unire, ca românii din Transilvania.

Acțiunile organizate de Consiliile și gărzile românești din județul Arad au avut ca obiectiv permanent pregătirea Marii Uniri.

Țăranii din Șiria, între primii din Transilvania, în adunarea din 28 octombrie/8 noiembrie 1918 convocată pentru „organizarea reprezentăției comunale”, după alegerea primarului și a celor patru consilieri se pronunță deschis pentru unirea Transilvaniei cu România, ședința încheindu-se în uralele de: Să trăiască România Mare!” (Roz, 1993, p. 175).

La Arad, după dezbateri vii și în cel mai înalt spirit democratic, s-au luat toate hotărârile privind actul istoric de la 1 Decembrie 1918, fiind simbolul hotărârii irevocabile a poporului de a-și decide propriul viitor. La Arad a fost enunțată **ideea unei Mari Adunări Naționale**, care să constituie expresia voinței unanime de Unire a Transilvaniei cu România, propunerea concretă fiind făcută de către socialistul **Ioan Flueraș**.

Aici, la Arad, a fost decisă organizarea și desfășurarea Adunării și pregătite toate actele ei enunțiative, alegându-se delegații oficiali, pe baza votului universal, în largi adunări populare.

De aici, de la Arad, s-a organizat adunarea cu caracter plebiscitar, care a hotărât unirea pentru totdeauna a Transilvaniei cu România și tot de la Arad s-a redactat hotărârea istorică de unire. Arădenilor li se cuvine marea cinste pentru pregătirea Marii Uniri.

Hotărârea convocării Adunării s-a luat după ce Transilvania a fost organizată ca țară românească, autodeterminarea și independența ei proclamate și transformate în cele mai vizibile realități, iar legăturile cu guvernul maghiar rupte, mai ales că tratativele de la Arad au scos în evidență poziții diametral opuse și faptul că guvernul maghiar nu vroia să recunoască realitățile demografice și istorice ale Transilvaniei, unde românii constituiau majoritatea absolută.

La 15 noiembrie 1918, seara: „După întreruperea tratativilor cu delegația guvernului maghiar, membră C.N.R.C s-au dus la Vasile Goldiș și în cabinetul acestuia, după multe discuții, au hotărât convocarea Adunării Naționale” (Roz, 1993, p. 176).

La sediul din clădirea Școlii civile de băieți din Arad, a avut loc în perioada 13-14 noiembrie o ședință a C.N.R.C, sub președinția lui Ștefan Cicio-Pop, unde un grup de tineri în frunte cu arădeanul Iustin Marșieu, au cerut Consiliului să proclame chiar atunci Unirea Transilvaniei cu România. Acestora le-a răspuns Vasile Goldiș, care, apreciind dorința de Unire a tinerilor, dorința de fapt a tuturor românilor, le-a răspuns că o asemenea hotărâre nu poate fi proclamată decât într-o mare adunare reprezentativă. La adunare, arăta Vasile Goldiș, vor trebui să fie reprezentați deputații tuturor circumscripțiilor electorale, ai tuturor organismelor și organizațiilor cu steaguri naționale, pentru a permite tuturor să aibă satisfacția și bucuria de a participa la marea sărbătoare a neamului nostru, pentru a se dovedi la nevoie autenticitatea acestui act măreț și pentru ca Unirea să exprime voința întregului popor.

Tot de la Arad se adresează, la 15 noiembrie, din partea C.N.R.C, către toate Consiliile Naționale Române de pe teritoriile locuite de români ale Aradului, Ungariei și Banatului Timișan, cu un ordin multiplicat în mii de exemplare în Tipografia Concordia din Arad și datat 15 noiembrie 1918, în care se dau indicațiile, în baza cărora să se facă alegeri de delegați și deputați pentru Marea Adunare Națională Română ce are să fie convocată în scurt” (în termen de 12 zile. A doua zi, în 3/16 noiembrie 1918, după masa CNCS convoacă o nouă ședință în care s-au discutat amănuntele Marii Adunări Naționale stabilindu-se ziua de 1 decembrie stil nou, și locul de desfășurare la Alba Iulia, cu motivația că Alba Iulia a fost unul din cele mai importante centre ale Daciei romane; Alba Iulia a fost centrul celei dintâi uniri politice a țărilor prin mintea și sabia lui Mihai Viteazul. Alba Iulia a fost locul martiriului Horea, Cloșca și Crișan și al întemnițării lui Avram Iancu. Era orașul cu cele mai numeroase și mai adânci semnificații în istoria poporului român din Transilvania. La Alba Iulia se asigurau și condițiile primirii celor 100.000 de reprezentanți participanți la Marea Adunare Națională.

În ziua de 4/17 noiembrie, în ziarul „Românul” apare sub titlul **Să ne organizăm** articolul mobilizator al lui Vasile Goldiș. În 5/18 noiembrie 1918 este dat publicității manifestul **Către popoarele lumii**, prin care națiunea română aduce la cunoștință întregii omeniri hotărârea sa de

neclintit de a-și realiza idealul național, de a „pieri mai bine decât a suferi mai departe, sclavia și atârnarea”.

În 6/19 noiembrie a avut loc o nouă ședință a C.N.R.C în cadrul căreia a fost citită scrisoarea lui I.I.C. Brăteanu și sosirea delegației trimisă de guvernul român, s-a hotărât emiterea **convocatorului Marii Adunări Naționale** și s-a adoptat textul acestuia. El a fost redactat de Vasile Goldiș și semnat de Dr. Ștefan Cicio-Pop, în calitate de președinte al C.N.R.C și de dr. Gheorghe Crișan, în calitate de secretar, fiind datat la 7/20 noiembrie 1918.

Toți românii erau chemați la ADUNAREA NAȚIONALĂ a națiunii române din Ungaria și Transilvania la Alba Iulia, cetatea istorică a neamului nostru, pe ziua de 18 NOIEMBRIE/1 DECEMBRIE 1918, orele 10 A.M., precizându-se cei care vor lua parte.

Rolul hotărâtor al Aradului în pregătirea și desfășurarea Marii Uniri din 1918 este apreciat de acad. Ștefan Pascu astfel: „La Arad și-a desfășurat activitatea, timp de o lună Consiliul Național Central Român...La Arad și-a avut sediul comanda gărzilor naționale românești... Aici, la Arad se hotărau prin dezbateri în cel mai democratic spirit al vremii, toate măsurile premergătoare ale Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, de aici se dirija revoluția burghezo - democratică a românilor transilvăneni răsturnătoare de rânduieli vechi și învechite, cu altele democratice.

De aici de la Arad, s-a organizat adunarea cu caracter plebiscitar, care a hotărât unirea pentru totdeauna a Transilvaniei cu România și tot la Arad s-a redactat hotărârea istorică de unire. Cinste arădenilor pentru înțelepciunea dovedită cu prilejul pregătirii și îndeplinirii celui mai însemnat eveniment din istoria multiseculară a poporului român” (Pascu, 1993, p.8).

Bibliografie

Alexandru Roz, *Aradul – Cetatea Marii Uniri*, Ed. Mirton, Timișoara, 1993

Acad. Ștefan Pascu, *Cuvânt înainte*, volumul Alexandru Roz, *Aradul – Cetatea Marii Uniri*, Ed. Mirton, Timișoara, 1993, p. 3-8

